

V. Učiteljsko Dravske banovine, udruženo v UJU, zbrano na X. pokrajinski skupščini v Novem mestu se čudi, da je nanovo preosnovana Kmetijska družba v Ljubljani izključila učitelja, ki je nedvomno eden najagilnejših delavcev za prosih in napredek kmetijstva, kot rednega člana družbe. Obžalujemo, da so merodajni činitelji zavzeli tako stališče in se bojimo, da to nikakor ne bo v procvit družbe, niti v korist slovenskega kmeta.

Sklepi z ozirom na predloge odseka za obrtno in trgovsko-nadaljevalne šole.

1. Ker je zakon o obrtnih gotov, se sprejme predlogi, sestavljeni od odseka pri poverjenstvu ter dodajo nekatere spremembe.

2. Izhodišče obrtno in trgovsko-nadaljevalnega šolstva morajo biti interesi narodnega gospodarstva.

Ugotovljeno je, da domače industrije pri nas v obče ni in da so vsi veliki industrijski obrati v rokah inozemskih kapitala, ki izsava leto za leto ogromne množine narodnih energij in sredstev, katere se narodu v nobeni obliki ne povračajo.

V domačem obrtništvu gledamo ono celico, iz katere zamore vzkliti in se razviti lastna in domača industrija. V dosegu tega cilja je naše obrtništvu strokovno dvigniti, a mu zajedno nuditi lastno materialno podlago za postopni prehod iz rokodelske v industrijsko proizvodnjo.

Prvo omogoča zadostna strokovna izobrazba našega obrtništva, drugo pa najdemo v principu samopomoči na združni podlagi.

3. Tudi obrtno in trgovsko nadaljevalno šolstvo mora služiti označenemu namenu. Če tudi ima to svoje korenine v narodni šoli, vendar mora imeti značaj izrazito strokovne šole. Je to za našo obrt in trgovino osnovna strokovna šola, ki ji je treba osigurati sredstva, da bi mogla dosežati svoj važen cilj.

4. Da se obrtno-trgovsko nadaljevalno šolstvo materialno osigura, ne zadošča da se vsa bremena zakonitim potom kratkoma prevale na občine. Naše občine so v veliki meri ekonomsko preslabe, da bi se na tej podlagi nadaljevalno šolstvo zamoglo razviti. Tudi občina nima dovolj gospodstvene moči, da bi breme v celoti zamogla prevzeti na one kroge, katerim naj šole neposredno služijo. Zato naj se iz občin osnujejo korporacije, ki bodo skrbele za obstoj in razvoj tega šolstva. Poleg občine bodo kot vzdrževalni činitelji nastopile tudi stanovsko poklicne korporacije (zadrage, zbornice, delodajalcev in delojemalcev), banovina in država. Po, z zakonom relativno določenem razmerju naj ti činitelji vzdržujejo fond, iz katerega bi lokalni odbori mogli vzdrževati posamezne šole. Zato pa morajo ti odbori dobiti značaj **juridične osebe**.

5. Ako naj ima obrtno-trgovsko nadaljevalno šolstvo značaj strokovnih šol, se mu morajo ustvariti vsi pogoji za to. Prvi in glavni pogoj je dobro, strokovno izobraženo učiteljsvo. Strokovne usposobljenosti pa ne nudi gotova stopnja splošne izobrazbe same na sebi — tako ne zrelostno izpričevalo učiteljska, kakor ne diploma dovršene višje pedagoške šole, temveč edino strokovni študij in strokovni izpit. Skrb, za dovoljno število strokovno izobraženega učiteljsva za obrtno-trgovsko nadaljevalne šole, je dolžnost činiteljev, ki kličejo te v svet, in strokovna vsposobljenost mora biti edini kriterij pri postavljanju učnih oseb nadaljevalnih šol.

6. Ker je še daleč do tega, ko bodo obrtno-trgovsko nadaljevalne šole zamogle konsumirati celotno učne moči, bodo mogli tudi v bodoče poučevati na zavodih učitelji drugih šol. V tem dejstvu je že podano njihovo službeno razmerje kot učitelji na nadaljevalnih šolah napram svojemu službodajalcu. To ne more biti javnopravnega značaja, temveč **privatno-pravnega**. Službeno razmerje se ustanavlja pogodbenim putem, če mogoče po tom kolektivnih službenih pogodb, katere pa

bi za učiteljsvo sklepale njegove strokovne organizacije.

Sklepi z ozirom na predloge odseka za obmejno šolstvo.

(Poročevalec tov. Ciril Hočevnar.)

1. Sprejel se je poslovnik, ki ga je izdelal odsek s popravami, ki so vnešene v originalu, podpisanem po predsedniku in zapisnikarju odseka.

2. V stalni odsek se predlagajo tovariši: Ribičič Josip, Bensa Andrej, Venturini Fran, Berce Anton, Hartman Amalija, Peternel Lud., Gallob Rudolf in Vauda Mirko.

3. Vsako obmejno učiteljsko društvo izvoli stalnega poročevalca za odsek pri prvem zborovanju.

4. Ugotovljamo, da nacionalno šolstvo ob meji napreduje, da je napravila šola v vsakem oziru svojo dolžnost in skuša z vsemi sredstvi izboljšati nacionalen položaj v obmejnih krajih.

5. Vidimo pa, da posveča naša javnost razmeram ob meji premalo pažnje. Pretežen del kapitala je v tujih rokah, ki izvajajo pritisk na slov. uslužbenstvo in narod, ki je proti temu brez vsake moči.

6. Prosimo naše oblasti, da posvečajo našim obmejnim razmeram še večjo pažnjo. Učiteljsvo, ki deluje v obmejnih krajih, naj prejema gnotno in moralno podporo.

7. V obmejne kraje se namešča samo nacionalno neoporečno uradništvo. Nikakor ne spadajo v te kraje uradniki, poročeni s tujimi rodinimi ženami, ki povzročajo le germanizacijo in madžarizacijo družbe in s slabim nacionalnim vzgledom vplivajo tudi na narod.

8. Odsek za obmejno šolstvo stopi v stik z nacionalno obrambenimi organizacijami v svrhu praznovanja 10letnice koroškega plebiscita.

9. Otroci, ki imajo slovenska rodniška imena, se morajo šolati v slovenske razrede manjšinskih šol.

10. Uradna potrdila o narodni pripadnosti šolobveznih otrok smejo izdajati edino sreska načelstva in to le, če zahteva to šolski upravitelj ali starši sami.

11. V manjšinskih razredih naj se uporablja direktna učna metoda.

12. Izdajanje dovoljenj za študij osnovnih in srednjih šol v inozemstvu, naj se za naše državljane ukine, ker se ga poslužujejo le roditelji, ki hočejo vzgojiti svoje otroke v tujem nacionalnem duhu.

13. V vseh uradih naj se prepove govorjenje v tujih jezikih, ker se je vsak količnik lojalen državljan v dobi 10 let z lahkoto priučil državno-uradnega jezika.

Sklepi z ozirom na predloge pevskega odseka.

(Poročevalec tov. A. Horvatič.)

1. Sklene se soglasno, da se likvidira učiteljski pevski zbor kot samostojno društvo.

2. Stavi se nujni predlog, da se priključi organizaciji UJU, poverjeništvu Ljubljana kot odsek.

Sklepi gospodarskega odseka.

1. Revizijsko poročilo se vzame na znanje in odobri.

2. Račun izgube in dobička ter račun bilance se odobri.

3. Račun Mladinske Matice in »Našega roda« se odobri.

4. Z ozirom na poročilo nadzornega odbora in na priznano vzorno in ogromno delo pri vodenju blagajniških knjig predlaga gospodarski odsek: Pokrajinska skupščina prizna blagajniku iz fonda Mladinske Matice bilančno nagrado v znesku 3000 Din, ker tvori Mladinska Matica najbolj aktivni del bilance poverjeništvu UJU Ljubljana in je povzročala največ dela blagajniku. (Soglasen sklep).

Predlogi.

a) Predlog učiteljskega društva za logaški okraj glede obveznega mesečnega plačevanja po 1 Din od vsakega člana Učit. domu v

no, da je potreben naš nadaljnji razgovor.

Ne mislim sicer odgovarjati na podrobnosti v njegovem članku, orišem in pojasnim naj samo osrednjo točko našega problema: kakšno je stališče in razmerje pedagoga do umetnosti v okviru mladinske književnosti. V ta namen sem iztrgal iz članka Voukove vodilne misli, ki dajo slutiti njegovo stališče do ciljev in smeri mladinskega lista in ki sem jih postavil na uvodno mesto mojega odgovora.

Imam vtis, da sva si edina s tov. Voukom menda samo v vprašanju, katere in kakšne reči, ustvaritve... sodijo v področje umetnosti, kakor tudi o tem, da je dandanes umetnost sila relativen pojem, ki si ga vsak količnik pismen človek razlaga po svoje. Tudi je res, da uganjajo danes ljudje nad umetnostjo največje — nemoralnosti! Manj enotnosti pa vidim v vprašanju, v koliko je umetnost, oziroma umetnina sama na sebi vzgojna brez posredovanja drugih. Prav za prav hočem reči, da ima vsaka čista in pristna umetnina v sebi vse tiste lastnosti, ki jih je pa seveda treba še primerno dvigniti (ker so latentne!), da postane bodisi posredno (šole, akademije, tečaji...) ali celo neposredno (v inteligentnem krogu odraslih) poučna in vzgojna zadeva človeku kot posamezniku, oziroma narodu, človeštvu vobče. V trenutku, ko je resničen pesnik napisal zadnji verz svoje pesnitve ali slikar potegnil poslednjikrat s čopičem po platnu..., neha njegovo osebno delo in začne delo drugih: kritika filologa, kronista, vzgojitelja, čitatelja... In v vrsti teh so tudi — pedagogi s svojim stališčem! Pravim, da lahko postane umetnina v pravih rokah važna pedagoška zadeva! Vprašam: po čigavi zaslugi? Načelno

Ljubljani in Mariboru. Sklene se: Društva, ki so se že obvezala za to plačevanje, naj svoj sklep izvajajo in redno mesečno plačujejo po 1 Din od člana Učit. domovom v smislu predloga Logaškega učit. društva, ostalim društvom pa se priporoča, da si ta sklep osvojijo.

b) Gospodarski odsek priznava važnost praktičnih samoučiteljskih tečajev, odnosno zato priporoča pov. UJU, da se ti tečaji še nadalje vrše. Z ozirom na prekratek čas naj se za leto tečaj opusti, za prihodnje leto pa naj se pripravijo v teku šolskega leta.

c) Gospodarski odsek predlaga, naj po sklepu večine društev delegate plačujejo društva sama.

d) Gospodarski odsek predlaga, da se poslovnik, kakor ga je izdelal gospodarski svet UJU pov. Ljubljana, v celoti sprejme. V dopolnitev gospodarskega sveta predlaga tovariša Karla Štravs in Leopolda Baclerja.

e) Predlog kranjskega učiteljskega društva glede znižanja letnih honorarjev članom vodstva poverjeništvu UJU za znesek 2000 Din se soglasno odkloni in se jim prizna nagrada, kakor je predvidena v proračunu.

f) Predlogi Meziškega učiteljskega društva se predlagajo v odklonitev.

g) Vabilo za pristop k Protituberkulozni ligi. Gospodarski odsek pristop članstvu priporoča, odklanja pa pristop poverjeništvu v ligo.

h) Predlog Radovljanskega učiteljskega društva glede ustanovitve Kreditne zadruge se izroči gospodarskemu svetu v proučitev.

i) Predlog učiteljskega društva za Maribor levi in desni breg glede pobiranja članarine za Slov. Šolsko Matico od strani društev se odkloni.

j) Predlog tov. Kocijančiča glede ustanovitve Samopomoči za učiteljske otroke naj se izvoli pripravljati odbor v smislu predloga, ki naj stremi za tem, da začne ta Samopomoč poslovati že s 1. januarjem 1931.

k) Gospodarski odsek stavi v zadevi plačevanja članarine sledeči predlog: Šolski upravitelj, odnosno lokalni poverjeniki odtegujejo ali vbirajo ob priliki izplačevanja prejemkov mesečne prispevke za učiteljsko društvo ter jih takoj nakažejo društvu blagajniku. Ti nakažejo mesečno obnemo s prijavi zneske blagajni poverjeništvu. Društva, ki ne plačujejo mesečnih prispevkov, se po preteku 14 dni po prejemu prijave opomni na njihove stroške ter plačujejo za vsak mesec 1% zamudnih obresti. Če v teku 3 mesecev svojih dolgov ne poravnajo, se članstvu ustavi pošiljanje listov.

l) Gospodarski odsek je vzel poročilo o delovanju Učiteljske gospodarske poslovalnice v vednost ter predlaga: Delegacija apelira na vsa svoja društva in članstvo, ki še ni uredilo pristopa v UGP, da to gotovo izvede vsaj do konca septembra 1930., zlasti pa poziva vse organizirane upravitelje in upravitelje, kakor tudi drugo članstvo, da naročajo vse šolske potrebščine le potom UGP.

Zahvala.

Na pokrajinski skupščini v Novem mestu je bilo učiteljsvo tako toplo in gostoljubno sprejeto, da je koj vsak čutil, da se nahaja med rojaki, ki znajo ceniti delo učiteljsva. Imoviti in ne, vsak se je žrtvoval in se do skrajnosti omejil, da odstopi najudobnejše sobe gostom. Kamorkoli je stopil tovariš, povsod je bil dobrodošel. Čast Novemu mestu, toplo zahvaljeni njegovi meščani.

Zahvala in priznanje pa tudi novomeškemu učiteljsvu, ki je porazdelilo vse stotine članov na način in s spretnostjo, ki bi lahko služila za vzgled. Vsakdo je kot prvi dan čutil, da ni bila uslužnost narekovana po organizacijski disciplini, ampak da je imela svoj nagib v tovariški ljubezni.

Sprejem v Novem mestu je v največji meri pripomogel k dejstvu, da so se udeleženci oklenili drug drugega, obnavljali prija-

teljstvo in se vse tri dni čutili kakor ena sama družina.

Zahvala in priznanje tudi upravi Kmetijske šole na Grmu, ki je udeležencem razkazala svoje vzorno gospodarstvo ter se ob slovesu od njih z gostoljubnostjo poslovila. Tajnik: Kobal. Poverjenik: Skulj.

K zborovanju županov.

Kot poroča »Slovenec« so se dne 23. julija zbrali v dvorani Rokodelskega doma v Ljubljani številni župani in občinski odborniki, člani županske zveze z vse dežele k običnemu zboru.

Po dovršenem dnevnem redu so prišli na vrsto razni predlogi. Zlasti so se oglašali govorniki k novemu šolskemu zakonu. Posebno se je poudarjala velika obremenjenost vseh občin. Zbor je ob splošnem pritrujevanju in na podlagi mnogih izjav navzočih ugotovil, da ni treba z dajatvami za kurivo in stanarino delati razdora med ljudstvom in učiteljsvom. Pri vsakem občinskem proračunu bodo prišle zadeve učiteljskih stanarin ter kuriva na dnevni red, ob vsaki taki priliki bodo padali očitki, zabavljice, ki ne bodo v prid, pač pa v škodo učiteljskemu stanu, ker mu bodo jemale ugled, pa tudi državi, ker ji bodo zmanjševale avtoriteto. Zaradi tega naj bi se zadeva tako uredila, da bi se ti izdatki prenesli ali na banovino ali na državo, pa bi naj se pobirali v obliki davščin. Isto velja za dajatve občin okrajnim glavarjem, odnosno glavarstvom, dalje tudi glede katehetskih nagrad. Ugotovilo se je tudi na podlagi izjav učiteljev samih, da je kuriva v splošnem določenega preveč ter ga bodo mnogi prodajali, ker ga porabiti ne bodo mogli vsega.

Zbor je dalje razmotrival vprašanje predsednikov krajskih šolskih svetov. Krivica je v tem, da so po zakonu župani predsedniki teh odborov, nimajo pa istočasno pravice, niti da sprejemajo pošto, niti da hranijo uradno štampljiko itd.

Samo par pripom! Ugotovitev, da je kuriva v splošnem določeno preveč, ne drži. Gospodje župani naj točno izračunajo, koliko drv med letom sami porabijo, pa nam bodo dali prav. Če je res, da je kak učitelj izjavil, da bo drva prodal, ker jih ne bo mogel porabiti, je to zasebno mnenje, ki ne drži, saj sme v imenu združenega slovenskega učiteljsva podajati javne izjave samo poverjeništvu UJU v Ljubljani. Tudi za župansko zvezo bi moralo biti merodajno v tem pogledu mnenje organiziranega učiteljsva, ne pa kaka nepremišljena izjava. Kakor nam je ljubo prizadevanje županov, da bi odinili stanarino in kurivo na državo, oziroma banovino, nam je pa skrajno nesimpatično, da županska zveza v istem hipu, ko se brani stanarine in kuriva, hoče tistega, ki naj po mnenju županske zveze za kurivo in stanarino skrbi, že vnaprej prepričati, da je v tem pogledu preveč odločenega. Take izjave so po svoji »prijaznosti« zelo zelo podobne izjavam tistih časov, ki se nikdar več vrniti ne smejo.

Zbor županov se je izjavil tudi proti temu, da bi poslovalje krajskih šolskih odborov pošto sprejemali in hranili pečat, čeprav vsi župani, ki imajo tajnike, občinskega pečata n. pr. ne nosijo v žepu in pošte običajno tudi ne odpirajo, ampak prepuščajo vse to občinskemu tajniku. Brez županovega, oziroma brez podpisa predsednika krajevnega šolskega odbora je pa itak vsak spis neveljaven. Čemu torej navedena zahteva županske zveze? Ali ne veje tudi iz te duh starih, »zlatih«, za ugled učiteljsva tako kvarnih časov?

In pa trditev: »Pri vsakem občinskem proračunu bodo prišle zadeve učiteljskih stanarin in kuriva na dnevni red, ob vsaki priliki bodo padali očitki, zabavljice, ki ne bodo v prid, pač pa v škodo učiteljskemu stanu,

Še nekaj v dopolnilo k naši debati!

Tov. Vouk formulira trojno nalogo mladinskega lista in pri tretji točki pravi: »Sele na zadnjem mestu naj pride na vrsto koristnost«. Mislim ravno narobe! Kolektivna koristnost (žal dostikrat tudi osebna!) je, oziroma bi morala biti danes glavna življenja! Med koristnim je lahko mnogo, mnogo lepega in dobrega in te lastnosti naj bi človek spoznal tudi za — koristne. V Voukovem primeru se mi zdi, kakor da bi gojili lepoto zaradi lepote in dobro samo zaradi dobrega... Bojim se pa, da na ta način zabredemo morda še bolj v toli priljubljen, brezkrven verbalizem, ki nas hoče zadušiti skoro na vsakem koraku. Mislim, da na svetu ni ničesar, kar bi ne bilo človeku brez koristi!

Se besedo o skavtizmu! Nikoli nisem trdil, da bi bila beseda o skavtizmu kot gibanju v mladinskem listu nepotrebna, kakor mi to očita tov. Vouk, pač pa sem povedal, da je bilo nepotrebno toliko pisanja o skavtizmu v eni sami številki lista, da za drugo snov (aktualno) ni bilo več prostora (Vidov dan, sokolske svečanosti i. dr.). Naj mi veruje tov. Vouk, da bi bil s svojim razredom, šolo... najboljši ali vsaj dober skavt, ko bi to dovoljevale naše kmetijske razmere in dejanski pogoji pri nas! Kdaj se to uresniči?

Se to in ono bi bilo vredno razgovora! Pa prihranimo za druge prilike. Naj kdo ne smatra naših razmišljanj za živo osebno polemiko, pač pa za mirno in stvarno debato, ki vodi iz resnosti v resnost. Hočem in smatram, da razpravno vprašanje ni nikaka akcija morda proti neki osebi ali struji; take namene izključujem! Priznam je vsakomur, ki si ga zasluži!...

Torej: da se razumemo!... — — —

LISTEK.

ALBERT ŽERJAV:

Da se razumemo!...

(Odgovor na članek Ivana Vouka »Ob sklepu...« v 2. številki »Učit. Tovariša« 1930./31. in hkratu donesek k problemu mladinske književnosti.)

»Kdaj je list vzgojen? Če prinaša leposlovne sestave resnično umetniške višine. Vsaka umetnina je obenem tudi vzgojna. Kar je lepo, ne more biti kvarno, zato je leposlovje tudi etično. Zato torej ne razumem tovariševe trditve, da je bil »Naš rod« preveč literaren in premalo pedagoško fundiran...»

(Fr. Vouk v »Učit. Tovarišu«.)

V Slov. goricah poznam prijatelja, ki mi je večkrat pravil, da so bili zanj najmučnejši trenutki tedaj, ko je pri kakem zborovanju, shodu... končal svoj govor, pa je po njegove predavanju utihnila vsa dvorana, vsi poslušalci in se ni nikdo javil k besedi bodisi kot njegov somislec ali kritik-opozicionalec. Trdim, da ima prijatelj popolnoma prav in podobne (mučne!) dogodke je doživel med nami že marsikdo izmed nas. Zato tudi ne morem prav nič zameriti tov. Iv. Vouku, da se je oglašil k besedi, čeprav z nekaterimi celo nasprotnimi mislimi in argumenti, ki zadevajo problem slovenske mladinske književnosti s posebnim ozirom na »Naš rod«. Zadovoljen sem celo, da je odjeknila moja nedavno zapisana beseda, misel... tako moč-